

27 Mayıs 1960 Devrimi Elli Yaşında

Suay Karaman*

ÖZET

27 Mayıs 1960 sabahı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin aşağıdan yukarıya doğru ve Atatürk devrimleriyle demokrasiye sahip çıkmak için giriştiği bu hareketi, tartışmasız bir "ihtilal" olarak tanımlamak gerekir. Bu işe soyunanlar eğer başarısız olsalardı, bunu hayatlarıyla öderlerdi.

Ancak özellikle 1961 Anayasası başta olmak üzere getirdiği yeni ve çağdaş kurumlarla, özgür seçimlere gidilmesiyle ve bunların on yedi ay gibi çok kısa bir zaman içinde başarılmışıyla, 27 Mayıs tartışmasız bir "devrim" niteliğini kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: 27 Mayıs 1960, Hürriyet ve Anayasa Bayramı, Devrim, Anayasa.

ABSTRACT

On the morning of May 27, 1960, the Turkish Armed Forces, and Atatürk's revolution from the bottom upwards with the introduction of democracy to take ownership of this movement is, unquestionably a "revolution" needs to be defined as. If those fail to work if they were changing it, it would have paid with their lives.

But especially the 1961 Constitution, particularly in bringing new and modern institutions, free elections and their go on a very short time in seven months achieved, May 27 indisputably a "revolution" has assumed the character.

Key Words: May 27, 1960, Feast of Freedom and the Constitution, the Revolution, the Constitution.

* Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (TÜMÖD) Genel Sekreteri, Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi

50 yıl önce, anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışları ile meşruluğunu yitirmiş bir iktidara karşı direnme hakkı kullanılarak 27 Mayıs 1960 Devrimi gerçekleştirilmişti. 27 Mayıs 1960 sabahı ve sonrasında sevinç gözyaşları içinde, coşkuyla sokağa dökülen halkımızın, baskıcı yönetimden kurtulmanın mutluluğu içinde günlerce gösterilerde bulunması, 27 Mayıs'ın halk tabanındaki desteğinin en belirgin kanıtıdır. 27 Mayıs sabahı radyoyu dinleyen halkımız, kısa bir süre sonra, sokaktaki askerlerle sarmaş dolaş olmuşlardı. Askeri araçların üzerine ellerinde bayraklarla gençler dolmuştu. İnsanlar sokaklarda birbirileriyle kucaklaşıyordu. Bu görüntüler acı ve sıkıntılarının sona ereceğine inanan insanların kendiliğinden gelişen sevinç gösterileriydi.

Ülkemize yeni bir aydınlanma dönemi açan 27 Mayıs 1960 Devrimi'nin 50. yılını kutluyoruz. Hürriyet ve Anayasa Bayramı, tüm yurttaşlarımıza kutlu olsun.

Toplum yapısında biriken çelişkilerin bir gün patlayışı sonucunda ortaya çıkan “ihtilal”, bir grubun yönetime el koymasıyla, devletin siyasal ve sosyal yapısında oluşan ani ve şiddetli değişikliklerdir. Koşular tamam olduğu zaman ihtilal kaçınılmaz olur. Her ihtilal, onu yapanlar kadar onun koşullarını hazırlayanların da eseridir.

27 Mayıs 1960 sabahı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin aşağıdan yukarıya doğru ve Atatürk devrimleriyle demokrasiye sahip çıkmak için giriştiği bu hareketi, tartışmasız bir “ihtilal” olarak tanımlamak gerekir. Bu işe soyunanlar eğer başarısız olsalardı, bunu hayatlarıyla öderlerdi.

Ancak özellikle 1961 Anayasası başta olmak üzere getirdiği yeni ve çağdaş kurumlarla, özgür seçimlere gidilmesiyle ve bunların on yedi ay gibi çok kısa bir zaman içinde başarılmasıyla, 27 Mayıs tartışmasız bir “devrim” niteliğini kazanmıştır.

Özünde toplumsal gelişmenin önünü açan bir güç taşıyan “devrim”, bir toplumdaki siyasal ve ekonomik kazanımın toplumun geniş kesimleri yararına hızla değişmesidir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 87 yıllık tarihine baktığımızda, Mustafa Kemal'in önderliğinde başarılan Ulusal Kurtuluş Savaşı ve bunu izleyen devrimler ile 27 Mayıs 1960 Devrimi, aynı doğrultuda birer siyasal dönüm noktasıdır. 1961 Anayasası'nın temelini oluşturan 27 Mayıs Devrimi gücünü, emekçisiyle, köylüsüyle, gençliğiyle, çalışanıyla, aydınıyla, ordusuyla tüm Türk ulusundan almıştı. 16 Eylül 1960 tarihli ve 10605 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Milli Birlik Komitesi Direktifi” ve “Milli Birlik Komitesi'nin Memleket Meseleleri

Hakkında Temel Görüşleri”, Milli Birlik Komitesi’nin programı gibidir ve hükümetin neler yapması gerektiğini anlatır. Bu belgelerde, Milli Birlik Komitesi her konuda bir politika saptanmasını öngörmüş ve bunları genel çizgileriyle açıklamıştır. Bu “Direktif” ve “Temel Görüşler” incelendiğinde, Milli Birlik Komitesi’nin toplumcu, sosyal adaletçi, eşitlikçi, devrimci, devletçi yanı ağır basan, özel girişimi teşvik eden ve destekleyen bir karma ekonomi modelini benimsediği görülür. Bunların hayata geçirilmesi, çıkarılan yeni yasalarla ivedilikle gerçekleştirilmiş, bir kısmı da yeni anayasaya konularak, uygulaması gelecek iktidarlara bırakılmıştır. Bu belgeler, 27 Mayıs 1960 Devrimi’nin ve bu devrimi gerçekleştirenlerin tarihimizdeki saygın ve onurlu yerini saptayan, gurur verici kanıttır.

Eylemin yapıldığı gün, yeni anayasa çalışmalarına katkı vermek üzere İstanbul’dan gelen yedi profesörün hazırladığı bildiriye, siyasal yaşamda hep anımsanması gereken şu tümce yer almıştır: “Bir devlette, hükümet ve onu oluşturan siyasi iktidar, hukuka, adalete, ahlaka ve bütün halkın menfaatine dayanmalıdır.” 27 Mayıs’ın amacı şöyledir; “insan hak ve özgürlüklerini, ulusal dayanışmayı, toplumsal adaleti, bireyin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve güvence altına almayı olanaklı kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuksal ve sosyal temelleriyle kurmak.”

27 Mayıs 1960, cumhuriyet tarihimizdeki önemli dönemeçlerdendir. Devrimci, özgürlükçü, aydınlanmacı, ilerici ve çağdaş atılımlar yapılmış ve kurumlar oluşturulmuştur. 27 Mayıs 1960 Devrimi’nin topluma kazandırdığı en büyük yapıt olan **1961 Anayasası** ile laik devlet yapısına **sosyal devlet** ve **hukuk devleti** kavramları girmiştir. Dünyanın en ileri ve çağdaş anayasalarından olan 1961 Anayasası, insan hakları ve temel hak ve özgürlüklere en üstün değeri vererek, sosyal hukuk devleti ilkesini benimsemiştir. Bu çağdaş anayasanın, sosyal hukuk devleti içeriği, kişi hak ve özgürlüklerine ve toplumsal adalete dayalı niteliği daha sonraki yıllarda toplumsal, siyasal ve ekonomik yapıda geliştirilen köklü oluşumların dayanağı olmuştur. Demokratik yaşam yeni boyutlara ulaşmıştır. Basın ve düşünce özgürlüğü, toplumsal uyanışı hızlandırmıştır. Ülke sorunlarının açığa çıkarılıp eleştirilmesi, çözüm yollarının araştırılması yeni kuşakları bilinçlendirmiştir. Topluma dinamizm gelmiş ve böylece toplumun siyasal ve kültürel açıdan önünün açılmasını sağlamıştır.

Bu çağdaş anayasa ile ülkemizde ilk kez Anayasa Mahkemesi kuruldu. Yasaların anayasaya uygunluğunu denetleyen Anayasa Mahkemesi sayesinde anayasa ihlalleri yapılması önlenmiştir. Cumhuriyet Senatosu kurularak, yasama görevinin çift meclis ile daha işlevsel ve nitelikli bir şekilde yapılması sağlanmıştır.

27 Mayıs'ın en önemli kurumlarından Devlet Planlama Teşkilatı, ülkemizin kalkınmasının itici gücü olarak ekonomik savurganlığı önlemede, kaynakların önceliklerine göre doğru yönlendirilmesinde planlı ekonomiye önemli katkılar sağlamıştır.

27 Mayıs'ın gençliğe önem veren kurumlarından olan Yüksek Öğrenim ve Kredi Yurtlar Kurumu, elli yıldır on binlerce genci, beslenme ve barınma sağlayan yurtlar kurarak, kredi vererek yükseköğrenimlerini yapabileme olanağına kavuşturmuştur.

1961 Anayasası'nda yer alan Milli Güvenlik Kurulu (MGK), birçok ülkede de bulunmaktadır. Ülkemizdeki sivil yönetimlerin keyfi ve aydınlanmaya ters düşen tutumları, MGK sayesinde giderilmektedir. Ülkemizde yaşanan askeri hareketler, sivil otoritenin yanlış tutumlarından kaynaklanmaktadır.

Devlet Personel Dairesi, Türk Standartları Enstitüsü, Basın İlan Kurumu, Ordu Yardımlaşma Kurumu, amaçları doğrultusunda verimli çalışmalarıyla toplumsal düzenlemelere önemli katkılarda bulunmuştur.

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Yasası'yla demokratik ve adil bir seçim sistemi uygulamaya konulmuştur.

1961 Anayasası'yla bağımsız yargı ve hakim güvencesini sağlayacak kurumlar oluşturulmuş, Yüksek Hakimler Kurulu kurulmuş, idare işlemlerine yargı yolu açılmış, emeğin kutsal değeri öne çıkarılarak, grev ve toplu sözleşme hakkı kurumlaştırılmıştır. Basın-Fikir İşçileri Yasası'yla özgür basına ve özgür düşünceye güvence sağlanmış, TRT'ye özerklik sağlanmıştır. Üniversite 115 sayılı yasayla tam anlamıyla özerk yapılmış ve üniversite özerkliği 1961 Anayasası'na güvence olarak konulmuştur.

İlköğretim ve Eğitim Yasası'yla yirmi yıl içinde binlerce ilkokul yapılmış, öğretmen yetiştirilmiştir.

Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası'yla yirmi yılda az gelişmiş yörelerden başlanarak binlerce sağlık ocağı kurulmuştur. Gelir Vergisi Yasası'yla yeni düzenlemeler yapılarak, devlet gelirini arttırıcı önlemler alınmıştır.

17 aylık Milli Birlik Komitesi döneminde oluşturulan kurum ve kuruluşların, sağlanan etkinliklerin ve 1961 Anayasası'nın topluma, demokratik rejime ve ülke yönetimine sağladığı olumlu kazanımların, aradan geçen elli yıla karşın hala sürmesi ve yaşaması, 27 Mayıs Devrimi'nin tarihimizdeki onurlu yerini almasının kanıtıdır

27 Mayıs 1960 Devrimi'nin yerindeliği ve getirdikleri yıllar sonra daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır. Özellikle 12 Eylül 1980 sonrası gelişmeler, 27 Mayıs 1960 Devrimi'ne gerektiği övgüyü verecek bir çok olguyla doludur. 1961 Anayasası "Hürriyete, Adalete ve Fazilete Aşık" Türk halkının gönlünde hep yaşayacaktır.

27 Mayıs'ın aydınlığını anlamak için, Anadolu'da başarılan Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk ilke ve devrimlerini, tam bağımsızlığı, emperyalizm karşıtlığını ve ulusallığı özümsemek gerekir. Bunları özümsemeden, 27 Mayıs'ın aydınlığını anlamak olanaksızdır. Bunları özümsemeden, 27 Mayıs 1960 Devrimi'ni, en yalın mantıkla, 12 Mart 1971 muhtırası ya da 12 Eylül 1980 darbesiyle bir tutmanın dayanılmaz yanılığına ve hafifliğine düşmek kaçınılmazdır.

1961 Anayasası'nın, 12 Mart 1971 karşı devriminde bir ölçüde budanmasına, 12 Eylül 1980 karşı devriminde de tamamen ortadan kaldırılmış olmasına karşılık, 27 Mayıs Devrimi'nin özgürlüklerde, demokrasi ve toplumsal hukuk devleti ilkelerinde oluşturduğu kavramların, elde ettiği kazanımların etkinlikleri sürmektedir. Türkiye siyasi tarihinde 27 Mayıs 1960 Devrimi'nin değerini bilmemek, havadaki oksijenin değerini bilmemeye benzer.

Seçimle gelen siyasi iktidarın demokrasi dışı tutum ve davranışlarıyla diktatörlüğe giden yönetimine karşı bir tepki sonucu gerçekleşen 27 Mayıs 1960 ihtilali, ortaçağ karanlığına doğru yol aldığımız bu günlerde, oluşumu ile siyasilerin belleklerinde bulunmalı ve gereken derslerin çıkartılmasına katkı sağlamalıdır. Yoksa 27 Mayıs Devrimi'ni karalayarak, hem kendileri için, hem de ülkemiz için karanlık sonuçlara ulaşılabilceği göz önünde tutulmalıdır. Tarihte ışıltılı yerini alan 27 Mayıs Devrimi'ni karalamaya, emperyalist uşakların ve işbirlikçilerinin güçleri yetmeyecektir.

27 Mayıs 1960 Devrimi'nin 50. yılını kutladığımız bu günlerde, geçmişten alınacak derslerle, güzel ve aydınlık günlere doğru bilinçlenerek, örgütlenmeliyiz.

50. yılında hala 27 Mayıs 1960 Devrimi'nin değerini anlayamayanlar ya da hiçbir şeyin farkında olmayan yüzeyseller, gaffet, dalalet ve hatta hıyanet içine düşmeden uyanmalıdırlar, uyanmak zorundadırlar. 27 Mayıs'ın Kemalist çizgisinden sapmadan özgürlük savaşını sürdürenlerin Hürriyet ve Anayasa Bayramı kutlu olsun.

Kaynakça

- 1- T.C. Resmi Gazete 16 Eylül 1960.
- 2- Karaman, Suay. “30. Yılında 27 Mayıs”. Cumhuriyet, 20 Haziran 1990.
- 3- Karaman, Suay. “40. Yılında 27 Mayıs Devrimi”. Cumhuriyet ,26 Mayıs 2000.
- 4- Karaman, Suay .“Aydınlanma”. Cumhuriyet, 27 Mayıs 2007.
- 5- Karaman, Suay. “27 Mayıs’ın Anlamı”. Cumhuriyet, 27 Mayıs 2008.